

ВПЛИВ НЕТОВАРНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

**ДУДНИК Ольга, здобувач вищої освіти
спеціальності 071 Облік і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет**

Анотація. У статті розглянуто вплив нетоварної дебіторської заборгованості на фінансову стійкість підприємства. Визначено її роль у формуванні структури активів та рівня ліквідності, а також проаналізовано ризики, пов'язані зі зростанням обсягів такої заборгованості. Показано, що надмірна частка авансів виданих, прострочені розрахунки з підзвітними особами та несвоєчасні бюджетні відшкодування можуть призвести до зниження платоспроможності та погіршення фінансових коефіцієнтів. Наголошено на важливості регулярної інвентаризації розрахунків, застосування сучасних інформаційних систем та проведення аудиторської оцінки для забезпечення фінансової рівноваги. Зроблено висновок, що ефективне управління нетоварною дебіторською заборгованістю є ключовим чинником підтримання стабільності та сталого розвитку підприємства.

Ключові слова. Нетоварна дебіторська заборгованість, фінансова стійкість, ліквідність, аванс виданий, інвентаризація розрахунків.

Фінансова стійкість підприємства визначається його здатністю забезпечувати безперервність господарської діяльності та своєчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами, бюджетом і працівниками. Нетоварна дебіторська заборгованість відіграє важливу роль, оскільки вона безпосередньо впливає на структуру активів та ліквідність підприємства. Серед основних складових цієї категорії - розрахунки з бюджетом, підзвітними особами, аванси видані, внутрішньогосподарські розрахунки, розрахунки з державними цільовими фондами [1].

Збільшення обсягів нетоварної дебіторської заборгованості може свідчити як про особливості фінансово-господарської політики підприємства, так і про ризики зниження його платоспроможності. Значна частка авансів, виданих постачальникам, або прострочені розрахунки з підзвітними особами зменшують обсяг вільних грошових коштів, що ускладнює забезпечення фінансової рівноваги. Одночасно з цим, наявність непогашеної заборгованості підзвітних осіб або матеріально-відповідальних осіб може свідчити про низький рівень контролю з боку облікової служби підприємства за дотриманням встановлених

термінів проведення розрахунків, тобто про низьку виконавчу дисципліну персоналу і проблеми у внутрішній системі управління фінансовими ресурсами.

Крім того, несвоєчасне відшкодування податкового кредиту або повернення переplat з бюджету створюють додаткові ризики для ліквідності. Нетоварна дебіторська заборгованість безпосередньо впливає на показники фінансової стійкості - при її зростанні погіршується коефіцієнт покриття поточних зобов'язань, зменшується рівень абсолютної та швидкої ліквідності [2].

При проведенні аудиту та здійсненні фінансового аналізу важливою є якісна оцінка структури нетоварної дебіторської заборгованості. Завданням облікової служби підприємства є регулярна інвентаризація розрахунків, контроль термінів її погашення та визначення рівня впливу на фінансові коефіцієнти. Для цього доцільно використання сучасних інформаційних систем, за допомогою яких є можливість автоматично відстежувати динаміку дебіторської заборгованості та формувати прогнозні моделі її впливу на фінансову стійкість [3].

Отже, нетоварна дебіторська заборгованість є одним із ключових факторів, що впливає на фінансову стійкість підприємства. Ефективне управління нею забезпечує оптимальний рівень ліквідності, сприяє підтриманню позитивного іміджу перед контрагентами та інвесторами і створює передумови для сталого розвитку підприємства.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. Дата оновлення 03.11.2020 р. № 1020-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (Дата звернення 28.09.2025)

2. Єрмолаєва М., Федько В. дебіторська заборгованість та її вплив на діяльність підприємства. *Socially competent management of corporations in a behavioral economy*: Collection of scientific papers / resp. ed. Ondrej Mikulaš, Kostiantyn Pavlov, Karol Viktor, Olena Pavlova, Ladislav Viera, Liudmila Shostak, Anton Milan, Alla Lyalyuk. European institute of further education, Podhájska, 2021. Рр. 21-22. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f655d430-f18b-4e54-be96-5f89664ab26b/content> (Дата звернення 28.09.2025)

3. Рябчук О., Костенко А. Значення аудиту дебіторської заборгованості підприємства. Наукові записки Національного університету «Острозька академія» серія «Економіка» / Облік, аналіз та аудит.) 2025. № 37 (65). С. 70-74. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/4279/3928> (Дата звернення 28.09.2025)

Abstract. *The article examines the impact of non-trade receivables on the financial stability of an enterprise. Their role in shaping the structure of assets and the level of liquidity is defined, and the risks associated with the growth of such receivables are analyzed. It is shown that an excessive share of advances paid, overdue settlements with accountable persons, and untimely budget reimbursements may lead to reduced solvency and deterioration of financial ratios. Emphasis is placed on the importance of regular reconciliation of settlements, the use of modern information systems, and conducting audit assessments to ensure financial balance. The conclusion is made that effective management of non-trade receivables is a key factor in maintaining stability and sustainable development of an enterprise.*

Keywords. *Non-trade receivables, financial stability, liquidity, advance payment, reconciliation of settlements.*

*Науковий керівник – ЄРМОЛАЄВА Марина,
К.е.н., доцент, професорка кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет,
М. Полтава*